

דגם תשובות – בית, חינוך ומשפחה, מס' 005371, קיץ תשפ"א

הערה למעריך: הכתוב בסוגריים מרובעים אינו מחייב את הנבחן.

פרק ראשון

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 1-5.

1. "טובים השניים מן האחד"

- א.** – שהשאיפות והמטרות שלהם משותפות.
– שהם יכולים לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים בשותפות מלאה.
[למעריך: על התלמיד לכתוב שני פרטים; לקבל תשובות נכונות נוספות].
(עמ' 17)
- ב.** (1) אדם שאין לו אישה אינו אדם שלם [הוא חסר] מכיוון שהוא אינו יכול למלא את תפקידו. [לקבל: אין זה טבעי לאדם לחיות בלי אישה. מסגרת הנישואין מזכה כל אחד מבני הזוג בתמיכה ובאמון הדדי ומאפשרת להם להשיג הישגים ולהגיע למחוזות שהם לא היו יכולים להגיע אליהם בכוחות עצמם].
(2) נתינה הדדית גורמת לאהבה בין בני זוג ["כי הנותן יאהב"]. אולם ברגע שיתחילו לדרוש דרישות זה מזה – האהבה תדעך [ואושרם יתרחק].
(עמ' 18)
- ג.** החובה: לא להיבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כוח. טעמים:
– כל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם.
– הקב"ה ברא את העולם כדי שבני האדם יקיימו את המין האנושי, יישבו את העולם ויפתחו אותו מבחינה מוסרית, ובכך יתגדל שמו של הקב"ה ויהיה העולם מקום ראוי להשראת שכינה. לכן יש עניין להרבות בהולדת ילדים. [הערה למעריך: לקבל גם חלק מן המשפט כתשובה].
[הערה למעריך: על התלמיד להסביר טעם אחד].
(עמ' 25)

2. יצר ויצירה

- א.** (1) המסתכל בעריות מעלה על דעתו שאין בכך כלום כי הוא לא עשה מעשה ["שהוא אומר: וכי בעלתי או קרבתי אצלה?"].
(2) ראיית העיניים היא עוון גדול כיוון שהיא גורמת לאדם לעבור עבירה.
[לקבל: ראיית העיניים מרגילה את המתבונן לראות באישה אובייקט מיני, חפץ, ולא אדם בעל תוכן ומהות – עמ' 38].
(עמ' 36)
- ב.** התאוה החומרית גורמת לאדם להתמקד בעצמו [אגואיזם], ומתוך שמבטו צר מתעוררת בו גסות המידות, ככעס, יהירות וקנאה (עמ' 38).
- ג.** ההנחיות הן: לדבר בכבוד; להימנע מקלות ראש; להימנע מתנועות בעלות רמיזה מינית; להימנע מחיבוק, נישוק ונגיעה; להימנע מהסתכלות לשם הנאה; לכבד את האחר ולא לפגוע בו; לא להשפיל ולא להטריד (עמ' 49).
[הערה למעריך: על התלמיד לציין שלוש הנחיות].

3. קידושין ונישואין

- א. (1)** החלקים של ברכת האירוסין: איסור עריות, איסור קשרי אישות בין המאורסים, היתר קשרי אישות לאחר חופה וקידושין.
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב את הנושא של שני חלקים].
- (2)** החתימה מבטאת את קדושת עם ישראל הבאה לידי ביטוי בבניית הקשר הזוגי על ידי חופה וקידושין. (עמ' 71)
- ב.** הרב צריך להיזהר שלא יאמר "לי", שאז כאילו הוא בעצמו מקדש את הכלה (עמ' 75).
- ג.** את הכתובה נהוג לקרוא בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין [מייד לאחר שאמר החתן "הרי את מקודשת לי..."]. קריאת הכתובה בשלב זה נועדה להפריד בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין. (שם)

4. בניית הבית

- א. (1)** יש לאדם לומר דברים אלה בנחת כדי שיקבלו ממנו.
- (2)** יש לומר את הדברים בנחת בתוך הבית, ולא לומר בקול רם שיישמעו גם מחוץ לבית. (עמ' 103)
- ב. (1)** המשל: אדם אינו יכול לגור עם נחש באותו מקום.
- הנמשל: אישה אינה יכולה לגור באותו בית עם בעל שמצער אותה.
- (2)** – בעל שמצער את אשתו מאוד – כופים עליו לגרש את אשתו ולשלם לה את כתובתה.
- ראוי לכל מי שיש בידו יכולת, ליסר בעלים אלימים ולהוציא את נשותיהם מתחת ידם.
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב הלכה אחת].
- (עמ' 112-113)

5. הסכם קדם נישואין; עגונה

- א. (1)** "הסכם ממון" נועד להסדיר בין בני הזוג את ענייני הרכוש במקרה של גירושין.
- "הסכם לכבוד הדדי" הוא התחייבות הדדית שאם בני הזוג יעמדו בפני מצב של משבר בחיי הנישואין, הם לא יעכבו את הגירושין מעבר לזמן סביר ומקובל. שני הצדדים מתחייבים להתאמץ לשקם את חיי הנישואין לפני החלטה סופית על גירושין [כולל טיפול זוגי לשניהם]. כמו כן "הסכם לכבוד הדדי" כולל גם הסכמות ממוניות בנוגע להסדרי חלוקת רכוש במקרה של גירושין.
- (2)** מומלץ להתייעץ עם רב או דיין או עם אדם הבקי בתחום זה כדי שלהסכמים אלה יהיה תוקף הלכתי. (עמ' 157)
- ב. (1)** כדי שהאישה תוכל להמשיך בחייה ותוכל להקים משפחה חדשה.
- (2)** – לאחר השואה, נשים לא ידעו מה עלה בגורל בעליהן במלחמה.
- בעקבות מלחמת השחרור ומלחמת יום הכיפורים, נעדרו חיילים.
- בעקבות אסון הצוללת "דקר", נעלמו גופות הימאים במי הים.
- בעקבות אסון מגדלי התאומים, גופות יהודים שהיו שם לא נמצאו או לא זוהו.
- [הערה למעריך: על התלמיד לציין אירוע אחד, ולכתוב מדוע נהיו נשים עגונות באירוע זה].
- (עמ' 158-159)

פרק שני

על הנבחן לענות על שלוש מן השאלות 6-10.

6. יצר ויצירה

- א. הטענה השקרית: שה' הסתלק ממנו, והוא רחוק כל כך עד שאינו יכול לשוב (עמ' 51).
- ב. (1) הסבר "רעה חולה": כאשר מתארים את מעלתם של גדולי ישראל מציינים רק את מעלתם הסופית, ומדלגים על המאבק הפנימי שהתחולל בנפשם, וכך מתקבל הרושם שהם נולדו מושלמים בלי יצרים. השפעה שלילית: אדם שמוצא בעצמו מכשולים נפילות וירידות, מרגיש שהוא לא "שתול בבית השם".
- (2) הדרך הראויה ללמוד ממעשיהם של גדולי ישראל היא לחשוב על מלחמת היצר שלהם, על כל הנטיות השפלות והנמוכות.
- (עמ' 51-52)

7. מצוות עונה

- א. המטרות של מצוות עונה:
- אמצעי לקיום מצוות פרייה ורבייה.
 - קשר היוצר ומאפשר חיבור עמוק בין בני זוג.
- (עמ' 118)
- ב. על ידי החיבור הפיזי שבין איש לאשתו נוצרים חיים, מתחברים גוף ורוח, כמעשה הבריאה שברא הקב"ה (עמ' 119).
- ג. (1) אם רואה שאשתו מתאוה לו.
- (2) כאשר הם שיכורים או עצלנים או עצבניים או שאינם רוצים.
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב מצב אחד].
- טעם: קיום חיי אישות צריך להיות ברצון שניהם ובשמחתם.
- (עמ' 121)

8. טומאה וטהרה

- א. (1) כי הן רואות דם וסופרות שבעה נקיים וטובלות.
- (2) המצוות הנוספות: הפרשת חלה והדלקת נרות שבת.
- הביטוי המעשי: האישה קודמת לבעל בקיום מצוות אלה ("דאינו יכול הבעל להפריש חלה אם יש לו אישה... וגם בנר שבת יש לה קדימה, שהיא תדליק ותברך").
- (עמ' 125-126)
- ב. - במצוות נידה יש הרבה מאוד אזהרות והלכות לעומת מצוות חלה ומצוות נר שבת.
- העוברת על אזהרות הלכות נידה עונשה כרת.
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב סיבה אחת].
- (עמ' 126)

9. כיסוי ראש

- א. - אישה נשואה צריכה לקלוע את שער ראשה.
- אישה נשואה צריכה לכסות את שער ראשה.
- (עמ' 144)
- ב. (1) המטרה של הצניעות היא להפוך את היופי והאהבה הטבעית לדבר בעל משמעות עמוקה ונצחית [כדי שהאהבה לא תיתפס רק בצדדיה החיצוניים].
- (2) אישה נשואה צריכה להקפיד לשמר את יופייה למען העמקת הקשר בינה לבעלה, וכדי לכוון את עצמם לגילוי הרבדים העמוקים יותר של האהבה.
- (עמ' 149)

10. שאלות קצרות

- על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.
- א.** איש ואישה רשאים להיות יחד באותו חדר אם נמצא איתם ילד מכיוון שילד אינו שומר סוד, והאיש והאישה יתביישו ממנו ולא יעברו עבירה (עמ' 43).
- ב.** הגבורה היא כיבוש שאדם כובש את עצמו, התגברות האדם על יצריו ועל תאוותיו (עמ' 50-51).
- ג.** "הפסק טהרה" – בדיקה שמטרתה לוודא שהדימום פסק.
 "שבעה נקיים" – שבעה ימים [רצופים] המתחילים מייד לאחר הפסק הטהרה, שבהם האישה נקיה ממראות דמים.
 (עמ' 133-134)

פרק שלישי

על הנבחן לענות על שלוש מן השאלות 11-15.

11. יצר ויצירה

- א.** הטענה השקרית: שה' הסתלק ממנו, והוא רחוק כל כך עד שאינו יכול לשוב (עמ' 51).
- ב.** (1) הסבר "רעה חולה": כאשר מתארים את מעלתם של גדולי ישראל מציינים רק את מעלתם הסופית, ומדלגים על המאבק הפנימי שהתחולל בנפשם, וכך מתקבל הרושם שהם נולדו מושלמים בלי יצרים.
 השפעה שלילית: אדם שמוצא בעצמו מכשולים נפילות וירידות, מרגיש שהוא לא "שתול בבית השם".
- (2) הדרך הראויה ללמוד ממעשיהם של גדולי ישראל היא לחשוב על מלחמת היצר שלהם, על כל הנטיות השפלות והנמוכות.
 (עמ' 51-52)

12. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א.** (1) הבעל חייב לספק לאשתו אוכל, לדאוג לאשתו לבגדים ולבית, לחיות עם אשתו חיי אישות (עמ' 86-87).
- ב.** (1) החובות של האישה הן: לתת לבעל את הכנסותיה, לשאת בעול עבודות הבית.
 (2) חכמים חייבו את האישה בחובות מסוימות כלפי בעלה כדי ליצור שותפות ואיזון במבנה הבית ובתפעולו, ובכך למנוע מצב שבו יחוש הבעל כי רק הוא נושא בנטל החובות בבית ויבואו בני הזוג לידי איבה.
 (עמ' 88-89)
- ג.** נדוניה – רכוש שהאישה מביאה לבית בעלה (עמ' 89).

13. קרבה בין האיש לאישה

- א.** המטרות של מצוות עונה:
 – אמצעי לקיום מצוות פרייה ורבייה.
 – קשר היוצר ומאפשר חיבור עמוק בין בני זוג.
 (עמ' 198)
- ב.** על ידי החיבור הפיזי שבין איש לאשתו נוצרים חיים, מתחברים גוף ורוח, כמעשה הבריאה שברא הקב"ה (עמ' 199).
- ג.** (1) אם רואה שאשתו מתאוה לו.
 (2) כאשר הם שיכורים או עצלנים או עצבניים או שאינם רוצים.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב מצב אחד].
 טעם: קיום חיי אישות צריך להיות ברצון שניהם ובשמחתם.
 (עמ' 201)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. בנות ישראל השוו את דין הנידה לדין הזבה כדי שתהיה לכל הנשים ספירה אחידה ולא תצטרך כל אחת לחשב לעצמה חשבונות מבלבלים. [לקבל: בשל צרות הגלות חששו לטעות בין דם טהור לדם טמא ובין ימי נידה לימי זיבה.] (עמ' 207-208).
- ב. (1) איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב": לא לחבק את אשתו, לא לנשק אותה, לא לדבר עימה דברים בטלים, לא תישן עימו (בבגדיה) על המיטה. [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני איסורים.]
- (2) מסמיכות זו לומדים שבחיי משפחה יש תקופות שעל האיש לחיות עם אשתו כאילו היו אח ואחות. (עמ' 209-210)

15. שאלות קצרות

- על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.
- א. איש ואישה רשאים להיות יחד באותו חדר אם נמצא איתם ילד מכיוון שילד אינו שומר סוד, והאיש והאישה יתביישו ממנו ולא יעברו עבירה (עמ' 43).
- ב. הגבורה היא כיבוש שאדם כובש את עצמו, התגברות האדם על יצריו ועל תאוותיו (עמ' 50-51).
- ג. "הפסק טהרה" – בדיקה שמטרתה לוודא שהדימום פסק. "שבעה נקיים" – שבעה ימים [רצופים] המתחילים מייד לאחר הפסק הטהרה, שבהם האישה נקייה ממראות דמים. (עמ' 212)